

[Elgaard.]

dertil ved opstillinger og valg. Er der mangler her, vil de altså kunne rettes ved fremtidige opstillinger af kandidater.

Spørgsmålet om en mere eller mindre grundig behandling af love under et et- eller tokammersystem har kommissionen været opmærksom på. Der er bl. a. åbnet mulighed for tilstrækkelig juridisk bistand til det nye ting. Man har foretrukket denne ordning frem for et lovråd, fordi man fandt fremsatte anker over, at lovrådet kunne føre til en beskæring af offentlighedsprincippet, berettiget. At nedskæringen til tre behandlinger vil føre med sig, at befolkningen ikke får tilstrækkelig tid til at følge et lovforslags behandling, vil jeg sætte et spørgsmålstejn ved. I de fleste tilfælde er det sådan, at erhvervsorganisationer og lignende sender deres indvendinger til det ting, hvori et lovforslag først er fremsat. Det er iøvrigt meget sjældent, der foretages ændringer i et forslag, efter at det er vedtaget i det ting, hvori det er fremsat.

I stedet for de såkaldte konservative garantier i det bestående tokammersystem, garantier, som i dag efter min opfattelse er illusoriske, har forfatningskommissionen foreslået indført adgang til folkeafstemning, når der rejses krav herom af mindst en trediedel af rigsdagens medlemmer. Reglerne for afstemningen, som naturligvis udtager visse love som f. eks. skatte- og lønlovslove, har vi fra venstres side lagt særlig vægt på at få gennemført. De er fastsat i § 42 og ordlyden er følgende — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Ved folkeafstemninger stemmes der for og mod lovforslaget. Til lovforslagets bortfald kræves, at et flertal af de i afstemningen deltagende vælgere, dog mindst 30 pct. af samtlige stemmeberettede, har stemt mod lovforslaget.“

Gennem denne bestemmelse er der skabt sikkerhed for, at et tilfældigt flertal i rigsdagen ikke imod et befolkningsflertals vilje pludselig kan gennemføre nye vidtrækkende love, der ikke har været til behandling i den almindelige diskussion før eller under en forudgående valgkamp. En tilsvarende sikring indeholder den nugældende grundlov ikke. Der er altså her tale om, hvad jeg har kaldt en påkrævet eller om man vil ønskelig ændring.

I denne forbindelse vil jeg nævne de forbedringer, den ændrede paragraf om ejen-

domsrettens ukrænkelighed indeholder. Med den nye affattelse af paragraffen er det fastslået, at ikke alene en ekspropriationsakts lovlighed, men også erstatningens størrelse skal kunne indbringes for domstolene. Almindeligvis tror jeg, det er sådan, at folk ikke har noget imod, at der foretages ekspropriation til en ny havn, et vejanlæg eller lignende. Det, man har været utilfreds med, er erstatningens størrelse, som man ofte og med rette ikke har fundet overensstemmende med grundlovens tilsagn om fuld erstatning. Erstatningen er efter den hidtidige praksis fastsat af en ekspropriationskommission, og den trufne afgørelse har været inappellabel. Ifølge den ændring, der nu foreslås, kan ikke alene erstatningens størrelse prøves ved en domstol, men også selve ekspropriationsakten, d. v. s. at selve den administrative fortolkning af en ekspropriationslov kan kontrolleres af domstolene.

Under den offentlige diskussion om denne paragrafs rækkevidde har det været hævdet, at det ændrede ordvalg vil medføre, at loves grundlovsmæssighed fremtidig ikke vil kunne prøves ved domstolene. Denne fortolkning er urigtig. Det fremgår klart af kommissionens bemærkninger til § 64, hvori det hedder, side 39 i betænkningen — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Ved udformningen af bestemmelserne i §§ 64 og 74 er ikke tilsigtet nogen ændring i den hidtidige retstilstand med hensyn til spørgsmålet om domstolenes ret til at prøve loves grundlovsmæssighed.“

Af andre nydannelser, der tangerer dette emne, kan fremhæves udbygningen af frihedsgoderne, adgangen til oprettelsen af forvaltningsdomstole samt til udnævnelse af en rigsdagens ombudsmand. Det er bestemmelser, der tilsigter en yderligere styrkelse af den enkelte borgers retsstilling i samfundet. I parentes bemærket er det mit indtryk, at ikke mindst den udvidede beskyttelse imod administrative overgreb på forhånd har været imødeset med stor interesse, og det er med speciel tilfredshed jeg konstaterer den vidtgående undersøgelsesret, der ifølge det bebudede lovforslag tillægges ombudsmanden. Tilføjelserne til frihedsparagrafferne er i hovedsagen en grundlovsfæstelse af hidtidig retspraksis, bl. a. er det fastsat, at frihedsberøvelse ikke kan iværksættes på grund af politisk eller religiøs overbevisning, at frihedsberøvelse